

Voigt (FP):

Kun den korte bemærkning til fru Lilli Gyldenkilde, at jeg naturligvis er ked af, at hun synes, det er noget hykleri, når jeg har fremsat dette forslag, og især at det er hykleri, når fru Lilli Gyldenkilde sætter det i relation til det spørgsmål, jeg stillede til arbejdsministeren.

I den anledning kan jeg måske i al stilfærdighed gøre fru Lilli Gyldenkilde opmærksom på, at det er fra selve fagforeningskontingentet, man yder bidrag til socialdemokratiet; det er ikke fra det kontingent, man giver til A-kassen, og det var det, mit spørgsmål gik på.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Lovforslagets overgang til anden behandling

vedtoges uden afstemning.

Anden næstformand (Ninn-Hansen):

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til arbejdsmarkedsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den sidste sag på dagsordenen var:

5) Første behandling af:

Forslag til lov om frihed for eksklusivaftaler.
[Af Voigt (FP) m. fl.]

(Lovforslag nr. L 47. Fremsat 13/10 81).

Lovforslaget sættes til forhandling.

*Forhandling***Arbejdsministeren (Svend Auken):**

Formanden har lige citeret forslagens titel. Jeg må indrømme, at jeg, da jeg første gang så forslagens titel, tænkte: man kan alligevel dømme hr. Voigt for hårdt. Jeg tænkte, at det var et bodsskrift, jeg tænkte, at det alligevel var et manifest for aftalefriheden på arbejdsmarkedet, frihed for eksklusivaftaler. Det syntes jeg var en god og lovende titel på forslaget, men da jeg læste indholdet, forstod jeg det nærmest sådan, at det var det mod-

satte, der var meningen med forslaget. Da jeg går ud fra, at man, når der er uoverensstemmelser mellem et forslags titel og dets indhold, skal holde sig til indholdet og ikke til titlen, vil mine bemærkninger derfor være båret af, at jeg opfatter forslaget som vendt mod aftalefriheden på arbejdsmarkedet. Jeg kan se, at hr. Voigt smiler; det tager jeg som udtryk for, at det skal opfattes sådan.

Jeg vil ikke gå ind i selve den diskussion, vi havde så sent som i foråret, om retten til at indgå i organisationsbestemmelser på en del af det private arbejdsmarked; den diskussion tror jeg ikke kan tilføres nye argumenter på nuværende tidspunkt. Man kender regeringens holdning: vi er modstandere af begrænsning i aftalefriheden på arbejdsmarkedet. Vi mener, at det fører til en række uheldige konsekvenser, at det er et indgreb af betydelig større rækkevidde, end man gør sig klart, at det medvirker til polarisering på et i øvrigt roligt arbejdsmarked, og at det slår fornuftige samarbejds mønstre i stykker. Derfor må vi advare mod denne del af forslaget.

Jeg vil gerne anerkende, at hr. Voigt har overtaget de dele af det radikale venstres betækningsbidrag, der vedrører andre dele af samfundslivet. Jeg har nu personlig den opfattelse, at hr. Voigt først og fremmest stadig væk er mest optaget af at skade fagbevægelsens muligheder, men jeg må altså anerkende, at man også tager fat på andre dele af samfundslivet.

Dertil er der to bemærkninger at gøre. Den ene er, at der, som det jo fremgik af diskussionen i foråret, her er tale om et indgreb, det er meget svært at overskue virkningerne af, og for det andet, at regeringen heller ikke kan støtte indgreb over for erhvervslivet. Vi kan altså hverken gå ind for indgreb over for aftalefriheden på arbejdsmarkedet eller aftalefriheden inden for erhvervenes område.

Hvad er egentlig fornuften i, at vi fra folketingets side forbyder lovgivning og ordninger, hvorefter staten refunderer en del af konsulentordningerne inden for landbruget, gartneriet og byerhvervene? Hvad er der egentlig forkert i at sige til folk, der vil benytte en konsulentordning, som delvis finansieres af staten, at de så til gengæld må melde sig ind i en organisation og ad den vej via deres medlemskontingent betale resten af udgifterne?

[Arbejdsministeren]

Det er en samfundsøkonomisk fornuftig ordning, det er driftsøkonomisk en fornuftig ordning, og det giver organisationerne et medansvar og en placering i samfundet, som vi ikke er modstandere af. Og det, uanset om det er landboorganisationerne, Håndværksrådet, husmandsforeningerne, Dansk Arbejdsgiverforening eller LO i deres, om jeg så må sige, rolle som erhvervsorganisationer, der gør noget sådant. Så i virkeligheden gør efter vores opfattelse denne tilføjelse ikke hovedforslaget mindre betænkeligt.

Når talen nu er om eksklusivaftaler, skylder jeg folketinget at omtale det initiativ, som regeringen agter at komme med som følge af en af menneskerettighedsdomstolen i Strasbourg for nylig afsagt dom. Dommen, der er afsagt over den engelske regering, går, som det måske vil være medlemmerne bekendt, ud på, at afskedigelser af lønmodtagere, der var ansat på tidspunktet for arbejdsgiverens indgåelse af en eksklusivaftale, ikke kan afskediges, fordi de ikke vil indmelde sig i den pågældende faglige organisation. Selv om de øvrige medlemsstater – altså bortset fra England – herunder Danmark, ikke formelt er forpligtet til at rette sig efter denne dom over den engelske regering, må de dog reelt indordne sig under autoritative fortolkninger af denne konvention eller indstille sig på i modsat fald selv at blive underkendt i en senere sag.

Det er dansk sædvane at indrette sin retstilstand efter de internationale organers retligt bindende afgørelser. Det kan i den foreliggende sag kun ske ved en lovgivning, som ændrer den hidtidige faste retspraksis om, at sådanne afskedigelser er i overensstemmelse med dansk ret.

Regeringen vil derfor så tidligt som muligt i denne samling fremsætte lovforslag om en beskyttelse af den enkelte lønmodtager mod uberettiget afskedigelse som følge af, at han ikke vil efterkomme et krav om, at han eller hun skal være eller ikke må være medlem af en fagforening, når et sådant krav ville stride imod forudsætninger, han eller hun med rette kunne gøre gældende.

Da et sådant lovforslag griber ind på områder, der hidtil ikke har været reguleret efter dansk ret, ligger det selvfølgelig i sagens natur, at forslaget skal overvejes omhyggeligt og forhandles med forskellige organisationer, herunder ikke mindst arbejdsmarkedets par-

ter, før det kan fremsættes for folketinget. Men regeringen vil selvfølgelig tilstræbe en hurtig afklaring af hele spørgsmålet.

Som det vil fremgå, mener regeringen ikke, at hr. Voigts og andres forslag er et velegnet forslag, men regeringen vil sige til folketinget, at det er regeringens bestemte håb, at vi nu kan få løst dette problem, og at vi i fremtiden i folketinget ikke skal bruge timer, dage, uger, måneder af vores kostbart tilmålte tid til at diskutere dette drilleri fra fremskridtspartiets og andre partiers side.

At finde en løsning, der er holdbar, som vil blive accepteret på arbejdsmarkedet, som gør, at vi lever op til vore internationale forpligtelser, og som giver individet den beskyttelse i enkelte, konkrete situationer, som vi alle må anerkende der kan foreligge problemer i, synes jeg burde være en fællesopgave, i hvert fald en opgave, som regeringen meget gerne medvirker til.

Hans Jørgen Jensen (S):

Danmark er kendt som et land, hvor aftalefrihed er sat i højsædet. Det er udtryk for et sundt og levende demokrati. Ude over verden findes der steder nok, hvor denne frihed ikke eksisterer.

Ved aftalefrihed forstås, at parterne kan stille visse betingelser for at ville indgå en aftale med en anden part. Det gælder i handelsverdenen, og det gælder i forholdet mellem en faglig organisation og en arbejdsgiver, herunder naturligvis også indførelsen af eksklusivbestemmelser.

Jeg kunne nøjes med at fastslå dette, idet det efter min opfattelse er meget klar tale, men lad mig yderligere citere professor Knud Illum, der i den bog, der kaldes »Den kollektive arbejdsret« fra 1964, pagina 118 skriver:

»Såvel den faste voldgiftsret som de ordinære domstole er bestandig gået ud fra forudsætningen om sådanne eksklusiv- eller fortrinsaftalers gyldighed.«

Jeg mener, at professoren, som ved mere end de fleste i dette samfund netop om disse ting, understreger værdien af den frihed, som parterne i vort samfund her har.

Hvis vi ser på arbejdsmarkedet, kan vi da også konstatere, at LO, FTF og også i visse situationer Akademikernes Centralorganisation med deres modstående arbejdsgivere har

[Hans Jørgen Jensen]

klaret disse forhold, således at der kun har vist sig meget få – og jeg understreger kun meget få – sager af den art, som man har set dem i England f. eks., på det danske arbejdsmarked.

Derfor er lovgivningen mod aftalefriheden ikke bare på arbejdsmarkedet, men i det danske samfund som helhed – og det vil jeg gerne understrege – overflødig. Jeg mener, at parterne bedst selv klarer disse anliggender. Det er egentlig fantastisk, at fremskridtspartiet, der jo ellers taler om frihed til at gøre både det ene og det andet, når det drejer sig om aftalefriheden, så mener, den absolut skal afskaffes.

Jeg kan imidlertid tænke mig, at Strasbourgdomstolens afgørelse vedrørende 3 engelske arbejderes organisationsforhold kan give anledning til visse nye tanker om eksklusivbestemmelser, men det skal ses i et langt større perspektiv end det foreliggende forslag, der er alt for ensidigt i sin form, og som vi derfor må afvise.

I anledning af arbejdsministerens bebudelse af, at man ville overføre det forslag, som han sagde var en konsekvens af Strasbourgdommen, til dansk retstilstand, vil jeg gerne sige, at jeg mener, partierne bør vente med at lægge sig fast på nogen indstilling, før man har set regeringens udspil på dette område. Jeg mener, det vil danne en langt bedre baggrund for en saglig debat om at få klaret det spørgsmål, som jeg mener efterhånden har redet dette folketing som en mare. Jeg mener, at denne dom og det udspil, som regeringen sikkert vil komme med, nu vil klare eksklusivbestemmelserne en årrække frem.

Hans Jørgen Holm (V):

Danmark er kendt for at være et land, hvor aftalefriheden er sat i højsædet, startede hr. Hans Jørgen Jensen med at sige. Men Danmark er altså også kendt for at være et land, hvor man sætter foreningsfriheden i højsædet, og Danmark er yderligere kendt for at være et land, som sætter det enkelte menneske i højsædet, og det er just disse ting, denne diskussion om eksklusivaftaler drejer sig om.

Det er klart, at der er en kollision mellem de to frihedsrettigheder: foreningsfriheden og aftalefriheden. Jeg mener, hensynet til det enkelte menneske vejer tungere end hensynet

til kollektive aftaler. Derfor er vi enige i bestræbelserne for at sikre det enkelte menneskes ret til selv at bestemme, om man vil være medlem af en organisation eller ikke vil være medlem af en organisation.

Jeg forstår, at det forslag, som regeringen har på trapperne, hvis det følger dommen, alene vil sikre den positive foreningsfrihed. Hvis det er tilfældet, vil vi arbejde for, at man også fortsat selv har ret til at bestemme, at man ikke vil være medlem af en organisation.

Det forslag, vi her har til behandling, er i teksten identisk med det forslag, tinget havde til tredje behandling i forsommeren. Venstre, kristeligt folkeparti og de konservative har fremsat et forslag, som bortset fra teksten ligner dette her. Det adskiller sig med hensyn til § 2, stk. 2, som vi ikke har medtaget fra det forslag, vi behandlede i foråret, og begrundelsen er, at denne paragraf blev medtaget af hensyn til det radikale venstre, som ønskede at tage disse ting med ind i det. Når vi har pillet det ud, skyldes det også, at vi allerede i de andre paragraffer, § 1 og § 2, stk. 1, dækker hele området, sådan at vi sikrer den enkeltes ret til foreningsfrihed. Det andet er en formulingsmæssig uddybning af tingene, men er egentlig ikke nødvendigt for indholdet.

Forslaget dækker altså således både den positive og den negative foreningsfrihed.

Jeg vil yderligere nævne, at venstre sammen med det konservative folkeparti har taget initiativ til, at man i Europarådet får taget stilling til den del, som der ikke er taget højde for i dommen, nemlig den negative foreningsfrihed. Det er ikke inkluderet i hverken menneskerettighedskonventionen eller i forarbejderne til den, og det er det område, som vi vil forsøge at få afklaret. Hr. Bjørn Elmquist vil senere redegøre for det forslag, som bliver fremsat i Europarådet.

Når vi har valgt at bruge den vej, er det, fordi vi må erkende, at det med den parlamentariske sammensætning, folketinget har i øjeblikket, og med den tilkendegivelse, vi havde i forsommeren, nok er den mest realistiske måde at få gennemført en sikring af den negative foreningsfrihed på, for får man ændret forarbejderne til og dermed selve menneskerettighedskonventionen, vil det selvfølgelig ligesom dommen binde regeringen til at fremsætte lovforslag.

[Hans Jørgen Holm]

Vi er positivt indstillet over for lovforslaget, og der er altså hermed ikke tale om et drilleri over for regeringen, men om nogle holdningsforskelle, hvor vi er af den opfattelse, at det enkelte menneske står helt klart i centrum.

Grethe Fenger Møller (KF):

Det kan vel ikke komme som nogen overraskelse, at det konservative folkeparti kan støtte det forslag, som fremskridtspartiet har fremsat, for det er jo meget lig det forslag, som vi behandlede i folketinget i foråret, og som det konservative folkeparti sammen med andre partier var forslagsstiller til.

Jeg finder det også vigtigt, at vi får klaret denne meget principielle sag hurtigst muligt. Jeg kan huske, at socialdemokratiets ordfører, hr. Hans Jørgen Jensen, da vi havde behandlingen af lovforslaget i foråret, afviste det i meget stærke vendinger. Han betegnede det som unødvendigt og overflødigt – for bare at referere hr. Hans Jørgen Jensen mildt – og mente, det var ganske nytteløst at indføre den slags lovgivning, fordi det jo ville være et brud på den aftalefrihed, som er så væsentlig i det danske system.

Hvad sker der så? Ganske få måneder senere får vi en dom fra Den europæiske Menneskerettighedsdomstol, som fastslår, at det, som hr. Hans Jørgen Jensen fandt var ganske unødvendigt og ganske overflødigt, er en krænkelse af menneskerettighederne.

Derfor finder jeg det afgørende nødvendigt, at vi nu i folketinget lever op til at sikre menneskerettighederne og får klaret disse problemer snarest muligt. Vi kan jo godt lide, vi danskere, som lever i et smørhul politisk, socialt, økonomisk i denne verden, at sige, at vi går ind for menneskerettighederne, og vel især regeringspartiet, men også vi andre tilhører de partier, der taler højt om sikringen af menneskerettighederne.

Men det skulle jo ikke være sådan, at sikringen af menneskerettighederne var noget, man ville gøre for dem, der bor i Sydamerika eller i Sydafrika eller i Asien, altså andre steder, men at man ikke rent praktisk vil være med til at gennemføre en sikring af menneskerettighederne, når det drejer sig om borgerne i éns eget land.

Derfor er jeg glad for, at arbejdsministeren har bebudet, at regeringen nu også er-

kender, at det er nødvendigt at leve op til det, som Strasbourgdommen har sagt.

Fra konservativ side synes vi ikke, det er nok bare at gå dertil, hvor dommen er gået. Vi mener, at man både positivt og negativt, som det hedder teknisk, bør sikre, at der er forbud mod eksklusivaftaler, men vi glæder os til at se det lovforslag fra regeringens side.

Arbejdsministeren brugte den vending, at det ville komme så hurtigt som muligt, og jeg vil derfor spørge arbejdsministeren, om han på indeværende tidspunkt er i stand til at sige nærmere om, hvad han mener med »så hurtigt som muligt«, for jeg er enig med ministeren i, at det er væsentligt, at vi får en hurtig afklaring af hele spørgsmålet.

Men jeg var meget skuffet og meget ked af arbejdsministerens slutbemærkninger. Arbejdsministeren sagde, at vi ikke skulle bruge folketingets dyre tid til diskussioner og drillerier om småting med hinanden. Dertil vil jeg sige, at arbejdsministeren, hvis han betragter det, som nogle partier opfatter som en sikring af menneskerettighederne – og så kan vi diskutere, om vi skal følge Strasbourgdommen eller vi skal tage skridtet fuldt ud – eller betragter det lovforslag, vi fremsatte i foråret, som et forsøg på at drille og ikke som et forsøg på at sikre menneskerettighederne ud fra en politisk overbevisning om, at det er det eneste rigtige, så er der altså noget, arbejdsministeren har misforstået. Det håber jeg er tilfældet, og at arbejdsministeren sammen med andre partier i folketinget vil være indstillet på inden jul at få denne sag bragt på plads.

Lilli Gyldenkilde (SF):

Jeg vil starte med at sige, at jeg vil håbe, mange af dem, der lytter til denne debat, både dem, der er i salen, dem, der er på tilhørerpladserne, og de journalister, der er her, nøje prøver at undersøge, hvad det egentlig er, der står i denne menneskerettighedsdom, og hvad den artikel, da den i sin tid blev til, egentlig har handlet om. Den handlede om retten til at danne foreninger. Den handlede slet ikke om det, den er blevet brugt til i denne sammenhæng.

Det, der her er kommet til udtryk fra domstolen, er i den sprogbrug, jeg bruger i de kredse, hvor jeg kommer, en klar klassedom. Jeg vil heller ikke undlade at gøre op-

[Lilli Gyldenkilde]

mærksom på, at et mindretal, heriblandt den danske dommer, faktisk ville frifinde den britiske stat i denne sag, men de var altså i mindretal. Når man står her og slår sig til ridder på menneskerettigheder og vover at sammenligne denne sag med menneskerettigheder i sydamerikanske lande, synes jeg nok, man er langt ude, for der er altså tale om forskellige ting.

Men det forhindrer mig ikke i at sige, at jeg synes, det er en klassesdom, der er afsagt, og det kunne da glæde mig, hvis der kunne komme flere undersøgelser ud af det. Jeg kan forstå, at venstre har indledt nogle; lad os da endelig få så meget som muligt frem, for så vil det blive klart for folk, at der her er tale om, at der er afsagt en klassesdom.

Jeg skal sige, som jeg har sagt ved tidligere lejligheder, at vi finder, dette her er et meget hårdt angreb på fagbevægelsen. Menneskerettigheden for fagbevægelsens medlemmer, som jo også er en slags mennesker og derfor selvfølgelig også skal have nogle menneskerettigheder, skal bestå i, at de naturligvis skal have ret til ikke at ville arbejde sammen med folk, der ikke vil være med i det kollektive ansvar, man er med i, når man er i en fagforening. Så den form for frihed vil jeg gerne være med til at forsvare.

Jeg har med bekymring lyttet til både socialdemokratiets ordfører og arbejdsministeren. Jeg kan forstå, at det store arbejderparti på baggrund af denne klassesdom altså agter at bøje sig og lave en lovgivning, der svarer nogenlunde til det, de borgerlige partier forlanger. Det beklager jeg dybt, for jeg er bange for, at man ikke aner, hvad det er, man åbner for på længere sigt.

Jeg har også forstået på de bemærkninger, der er sagt heroppefra, at det, man forestiller sig at fremsætte forslag om, er noget, der ligner den svenske lovgivning på området. Der har jeg ikke forstået på ministeren, men det kan være, jeg kan få et svar på det, hr. minister – undskyld, jeg må ikke tiltale direkte, men det er lidt svært, når man gerne vil have ministeren til at høre, hvad man siger, men jeg kan jo prøve en gang til – jeg vil spørge ministeren, om der i det lovforslag, som bliver fremsat på dette område, indgår nogen som helst form for, skal vi kalde det tidsfrister. Er det sådan, at der bliver fremsat et forslag om, at man ikke kan forlange, at de folk, der ikke har været tilknyttet fagforenin-

gen, når de er blevet ansat på en virksomhed, skal ind under en eksklusivbestemmelse, eller kommer der en tidsfrist for dem, der har været ansat inden for 5 år eller 10 år, eller hvad det nu kan være? Vi kender alle sammen eksemplet om den kone, der havde været ansat i en virksomhed i 16 år, og som stod i den situation, at hun blev fyret, fordi hun ikke ville melde sig ind i fagforeningen. Alle beklager vel, at den kone måtte stå i den situation, at hun måtte lade sig fyre. Hun havde jo heller ikke behøvet det, for hun kunne jo have meldt sig ind i fagforeningen, men det ville hun altså ikke. Alle kan vel beklage sådan en sag, og derfor kan det have interesse for os at vide noget om, om der overhovedet indgår overvejelser om at indsætte tidsfrister i det, man her vil foretage sig. For vi skal ikke glemme, at man skal have været ansat på en virksomhed i 5 uger for overhovedet at kunne blive optaget i en arbejdsløshedskasse, og det kan godt komme til at betyde, at virkelig mange på den måde kan undgå overhovedet at blive tilknyttet en fagforening, hvis der bare i den pågældende tid bliver indgået en overenskomst med en eksklusivbestemmelse i. Jeg synes, man skal være meget varsom, men jeg er meget interesseret i at høre, om der kommer tidsfrister ind.

I øvrigt er vi klart imod dette lovforslag.

Lone Dybkjær (RV):

Dette forslag var selvfølgelig ventet. Vi har jo været klar over, at fremskridtspartiet ville tage debatten op igen, hvor vi slap den i juni måned, og jeg kunne sådan set nøjes med at henvise til det, vores ordfører sagde dengang, fordi det i og for sig stadig gælder.

Men jeg vil tilføje, at det radikale venstre naturligvis siden da har ført diskussionen videre internt i partiet, og det har resulteret i en landsmødeudtalelse, som jeg også har hørt at hr. Voigt har udtalt sig om, selv om jeg ikke direkte har hørt hr. Voigts udtalelser. Jeg vil gerne her citere den. Jeg citerede noget af den ved behandlingen af det sidste lovforslag, men da det ikke er sikkert, man slår tilbage dertil, kan jeg fremhæve den her.

Der står i den landsmødeudtalelse, at det radikale venstre anerkender organisationernes ret til at varetage medlemmernes faglige og økonomiske rettigheder, idet vi samtidig

[Lone Dybkjær]

forventer, at det nu ved lovgivning sikres, at ingen for at bevare det eksisterende ansættelsesforhold tvinges til medlemskab af en bestemt organisation, og desuden må det forhindres, at medlemmer via deres organisation tvinges til at bidrage til formål, der strider mod deres overbevisning.

Når vi har valgt den udtalelse, er det selvfølgelig, fordi vi anerkender, at organisationerne har en vigtig rolle, hvis arbejdsmarkedet skal fungere, og hvis arbejdsmarkedet skal være brugeligt, og fordi vi ved, at intet arbejdsmarked naturligvis kan fungere uden aftaler og regler.

Men når vi ikke har været tilhængere af – og det blev i øvrigt nedstemt på landsmødet – en utvetydig stramning af teksten, der tager afstand fra eksklusivaftaler, er det naturligvis, fordi dette forbud på en lang række områder reelt vil være uden mening. Der eksisterer på en lang række områder ingen eksklusivaftaler nedskrevet, men i praksis er der eksklusivitet: man skal være medlem af en organisation for at få arbejde.

Det er den ene del af begrundelserne for, at en stramning af teksten blev nedstemt på landsmødet. Den anden er, at der efterfølgende stod det, jeg citerede her, nemlig at man ikke må kunne tvinges til at bidrage til formål, der strider mod ens overbevisning.

Vi kan derfor ikke støtte det lovforslag, der ligger her på bordet.

Arne Melchior (CD):

Så længe dette vigtige emne behandles på basis af lovforslag og ikke, som vi oplevede det i slutningen af forrige samling, på basis af en kupagtig dagsorden, er CD overordentlig interesseret i at gå seriøst ind i drøftelserne.

Vi er noget uforstående over for kapløbet om at fremsætte hvert sit forslag og komme først med sit forslag. Med den største respekt for folketingsformandens bestræbelser på at sætte forslagene på dagsordenen så hurtigt, som de fremkommer, tror jeg ikke på, at denne sags udvalgsbehandling eller færdiggørelse fremmes et dug af, at vi har ét forslag i denne uge og ét i næste uge og så om nogle uger et fra regeringen.

Vi tror ikke, tempoet bliver noget som helst anderledes. Men nu er det altså på dagsordenen i dag, og så skal vi gerne sige

på ny, at det er så typisk et eksempel på, at følelser og rationalitet kæmper i én; følelserne, som understøttes i betydelig grad af forstand og af paragraffer, må sige én, at der er noget galt.

Det kan heller ikke gå hr. Hans Jørgen Jensen helt forbi, at der er noget utåleligt ved den omstændighed, at man for at udøve et erhverv, det være sig som smed eller bager, det være sig som advokat, læge, journalist eller andet, skal være tvunget til at være medlem af én og én ganske bestemt forening, der i øvrigt foretager sig en lang række aktiviteter, som ikke direkte har med de enkelte medlemmers interesser eller erhvervsudøvelse at gøre. Det kan ikke være anderledes, end at der selv hos arbejdsministeren er noget, der vender sig imod denne tvang, som der i hvert fald også er tale om.

Under tidligere lovforslag sagde jeg, at der selvfølgelig er mange hensyn, og at man må se at finde ud af en prioriteringsorden, hvis hensynene strider mod hinanden, og det må man også her. Jeg kan slet ikke forstå, at modstanderne af dette forslag ikke gør reverens i hvert fald for den holdning og det synspunkt, at der er noget her, som der må ses alvorligt på, og som ikke kan have sin forbliven ved de nuværende tilstande.

Det kan altså ikke nytte at henvise til aftalefrihed, for der er ikke frihed til at indgå en hvilken som helst aftale. I købeloven og andre steder er der begrænsninger for, hvilke aftaler man kan indgå, og jeg kunne nævne en lang række ting, som to mennesker sådan set frit og uafhængigt kunne aftale, men som på en eller anden måde ville støde imod retspraksis, politivedtægter osv., hvorved deres aftale uanset aftalefriheden ville være ugyldig og måske endda kunne pådrage dem strafansvar.

Derfor er henvisningen til den hellige aftaleret og -frihed, som jeg da meget gerne vil værne om, ikke tilstrækkelig til at løse dette problem, og derfor må der i regeringen, i regeringspartiet og i fagbevægelsen være imødekommenhed, også ud over den imødekommenhed, som fremtvinges af en international retskendelse, som regeringen er forpligtet til at rette sig efter. Der må kunne forventes nogen imødekommenhed, og det ser jeg frem til.

Vi kan altså i princippet støtte dette forslag, men vi vil da overveje, når vi nu har

[Arne Melchior]

fået debatten om nr. 2 forslag overstået, om vi måske har et helt tredje forslag, og så vil vi i øvrigt stille og roligt afvente regeringens forslag. Jeg mener ikke, at der – ud over under udvalgsarbejdet at stille nogle opklarende spørgsmål, som vi jo alle sammen har liggende fra forrige samling – kan komme realitetsdrøftelser af dette emne, før vi har set regeringens udspil, både fordi regeringen er regeringen, og fordi den kontrollerer 70 mandater i dette folketing, som naturligt er.

Derfor tror vi ikke, at denne, skal vi sige efterårsferiebehandling her, bringer problemet sin løsning nærmere, men vi vil gerne medvirke alvorligt og seriøst til, at dette problem løses, helst ikke med en enkelt stemmes flertal, men af et meget bredt flertal i tinget.

Formanden:

I anledning af hr. Arne Melchiors bemærkning om tidspunktet for forslagenes behandling skal jeg bare gøre opmærksom på, hvad hr. Arne Melchior sikkert ved og andre også, at det er for formandskabet og for formanden en balance imellem at samle forslagene, som det sagligt nok kunne være mest hensigtsmæssigt, og at sørge for, at de partier, der fremsætter forslag, får dem frem på et nogenlunde rimeligt tidligt tidspunkt. Vi har valgt denne udvej her, og den kan selvfølgelig diskuteres, men det er motiveringen.

Tyroll (VS):

Vi har jo haft spørgsmålet om eksklusivaftaler til behandling mange gange, og det er helt klart, at VS' holdning ikke er ændret.

Det, det drejer sig om her for de borgerlige partier, er ikke at sikre den enkeltes frihed. Det er et spørgsmål om at fjerne muligheden for kollektiv optræden fra fagbevægelsens side. Det er det kollektive forsvar for de positioner og de goder, arbejderklassen kun har nået igennem sin kollektive styrke, man vil undergrave, det er det, man vil til livs. Det er også helt klart det, der har været formuleret under debatten, som er gået forud her. Der er ikke tale om nogen særlig frihed for f.eks. de 250.000–300.000 arbejdsløse til at udnytte deres arbejdskraft og få en lønindtægt, som de kan få tilfredsstillet deres behov af. Der er en blokering over for, at de får adgang til dette, og der er den frie fyringsret for arbejdsgiverne, som ikke rigtig er blevet

antastet endnu, men som forhåbentlig bliver antastet på et tidspunkt. Så det er hykleri at snakke om denne beskyttelse af den enkeltes frihed. Det er det andet, det hele drejer sig om.

Derfor vender vi os selvfølgelig konsekvent imod det, og også på det her område må vi klart sige, at fagbevægelsen ikke skal acceptere en vedtagelse, lige så lidt som fagbevægelsen skal acceptere den klassedom, som jeg er enig med fru Lilli Gyldenkilde i at der er afsagt af menneskerettighedsdomstolen.

Det er ret oplagt, hvad man kommer ud i i socialdemokratiet, når man på denne måde accepterer og binder sig til sådan nogle klassedomstole rundt omkring og mener, at deres domme skal overholdes. Så lægger man straks op til undergravning af de eksklusivaftaler, de har betjent sig af i fagbevægelsen, og som man har været indstillet på at fastholde.

Og man begynder straks at glide af. Jeg bemærkede sågar, at ordføreren for socialdemokratiet sagde, at med de forslag, arbejdsministeren har bebudet, er spørgsmålet om eksklusivbestemmelserne klaret en årrække fremover. Kun en årrække fremover – hvad skal der ske efter nogle år? Er det så nødvendigt at pille endnu mere ved eksklusivafalterne? Hvilke muligheder ligger der? Den fremstilling lyder lidt underlig.

Jeg har bemærket med glæde, at selv hr. Georg Poulsen har reageret imod de bebudelser, arbejdsministeren kom med med hensyn til at undergrave eksklusivafalterne og åbne op for, at man skal beskytte enkelte, der er medlem af gule organisationer, eller hvad de måtte være, på de forskellige arbejdspladser.

Hvad bliver udsigten egentlig efter ministerens forslag? Det er jo svært at sige, når man ikke har set det endnu. Hvad hvis den gule organisation, som de kristelige har oprettet, bemander en hel virksomhed eller organiserer hovedparten af de ansatte på virksomheden og undergraver de overenskomster, der er indgået andre steder? Hvad bliver udsigterne i en kamp i forhold til en arbejdsgiver, der har en sådan virksomhed og en sådan bemanning, når der ikke kan foretages afskedigelser på virksomheden? Hvad bliver udsigterne for fremtidige kampe som dem, der er foregået rundt om i provin-

[Tyroll]

sen, hvor Specialarbejderforbundet har stået i spidsen? Det er svært at vurdere, når vi ikke har set forslaget endnu, men vi er enige i den modstand, der har været vist fra fagbevægelsens side, og hvor vi også må konkludere, at der ikke må fremsættes noget som helst forslag, der undergraver eksklusivaftalerne, og vi vender os kraftigt imod det forslag, arbejdsministeren har bebudet, og som vil undergrave den faglige kamp.

Det bliver spændende at se, hvordan det radikale venstre vil forholde sig til det her. Jeg kunne ikke umiddelbart udlede nogen klar holdning af det, der blev sagt, men det bliver spændende at se, hvad der vil ske. Stadig væk savner jeg en klar markering fra socialdemokratiets side af, at en lov, der griber så radikalt ind i fagbevægelsens rettigheder som den, der er lagt op til, vil man ikke acceptere, den vil man slås imod.

Jeg synes selvfølgelig også, at det er noget blakkede udtalelser, der kommer fra socialdemokratiet, når man siger, at man har en holdning til aftalefriheden; man vil have, at aftalefriheden skal respekteres. Alligevel griber man ind i overenskomstafgørelsen gang på gang, griber ind imod, at fagbevægelsen kan indgå sine egne overenskomster, griber ind imod de overenskomster, som eksisterer, ved at gennemføre løntrykkercirkulære osv. Man hykler, når man siger, at man vil forsvare aftalefriheden. Det er ikke til at se i disse klare eksempler, som man har produceret herinde på striben.

Poul H. Møller (KrF):

Må jeg indledningsvis sige, at jeg blev noget forbløffet, da jeg i sidste uge så, at dette forslag var fremsat. Jeg blev forbløffet over overskriften: »Forslag til lov om frihed for eksklusivaftaler«. Men da jeg så læste paragrafferne igennem, kunne jeg jo se, at det var kristeligt folkepartis forslag, som hr. Voigt eller fremskridtspartiet som sådant nu havde fundet det for godt at fremsætte.

Fremskridtspartiet var jo sammen med fem andre partier enige i det forslag, kristeligt folkeparti havde fremsat for femte gang i sidste samling sammen med venstre og det konservative folkeparti. Af interesse for sagen havde hr. Voigt indkaldt til et møde dagen efter, at det nye folketingsår var begyndt, hvor vi drøftede sagen, og hvor det blev klart

for hr. Voigt, at kristeligt folkeparti naturligvis ville genfremsætte sit forslag. Og så sker der altså det mærkværdige, at hr. Voigt fra dette møde direkte går over og fremsætter vores forslag i sit eget navn.

Vel, jeg tror ikke, at vores forslag lider under det, men det er blot ét af mange tilfælde, som belyser, hvorfor man ikke kan have noget samarbejde med fremskridtspartiet. Det er ikke troværdigt, man kan ikke regne med en aftale. Lad det ligge. Som sagt tror jeg ikke, det skader vort forslag, som jo kommer frem senere i samlingen, men man kan undre sig lidt.

Som følge af det er vi naturligvis enige i intentionerne i dette forslag med undtagelse af det afsnit, som blev tilføjet i sidste samling under anden behandling af vort forslag, nemlig § 2, stk. 2. Det har vi undladt, fordi vi ikke mener, at det reelt har noget med eksklusivaftaler at gøre. Det drejer sig om, at man som medlem af en forening eller en organisation kan nyde visse fordele. Det kan man afveje med sig selv. Men det er ikke noget, som hindrer det, vi anfører i § 1, nemlig udøvelse af erhverv eller beklædelse af en stilling, osv. Derfor har vi undladt det.

Vi forventer også en debat, når vort forslag bliver fremsat i nær fremtid. Da dette forslag ord til andet er afskrevet efter vort forslag, er det klart, at de vil gå sammen til behandling, og derfor skal jeg ikke gå ind i en nærmere debat i dag.

Mølgaard (DR):

For et medlem af retsforbundets gruppe var det egentlig skøn musik at høre ordføreren for socialdemokratiets gruppe, hr. Hans Jørgen Jensens indlæg. Parterne klarer bedst tingene selv, lød det fra hr. Hans Jørgen Jensens mund, og det er jo skøn musik. Det gælder – derom ingen tvist ved denne lejlighed – overenskomstansliggende i al almindelighed. Men det må godt nok erkendes, at man får en lidt ram smag i munden, når man tænker tilbage på, hvor mange totale overenskomstindgreb socialdemokratiet har fremprovokeret i tidens løb. Det må være en lidt mærkelig måde at få fløjten til at lyde anderledes på for hr. Hans Jørgen Jensen, når han nu kan holde så principielt fast på, at aftalefriheden rigtignok skal respekteres. Men der skal jo være mere glæde i himmelen over én

[Mølgaard]

synder, der omvender sig, end over alle dem, der var retfærdige alle dage, siger Skriften, og det skal også gælde hr. Hans Jørgen Jensen og hans parti, hvis man er nået frem til en bedre erkendelse på dette område end før.

Det var også skönt at høre den appel, ordføreren for socialdemokratiet kom med, om at vise åbenhed over for, hvad regeringen kom med, og om at vise en vis tålmodighed. Jeg vil forsikre ministeren og regeringspartiet om, at vi fra retsforbundets side vil se med åbne øjne på, hvad der kommer fra ministerens side, og også vil udvise en vis portion tålmodighed. Men tålmodigheden må ikke få karakter af en syltekrukke, sådan at man i ministeriet måned efter måned efter måned efter måned ikke kan gøre sig færdig, i sikker forvisning om, at man kommer så sent med et lovforslag her til tinget, at vi heller ikke når det i denne samling.

Derfor vil jeg gerne nu have meget konkrete angivelser af, hvornår man konkret regner med at kunne fremsætte et lovforslag fra regeringens side, som efter regeringens opfattelse lever op til, hvad menneskerettighedsdomstolen har tvunget regeringen til ved sin kendelse for nylig. Kan der også løftes bare en antydning af sløret for, hvad der vil blive indholdet af det, som regeringen har undervejs, for man må vel være så vidt i forberedelserne, at man har en anelse om det?

Jeg skal erkende, at aftalefriheden er et princip, vi respekterer meget højt i retsforbundet, men vi erkender også, at der er en række anliggender, hvor man for at beskytte den enkeltes frihed alligevel må sætte grænsen for aftalefriheden. Ingen må jo have ret til at træde andre over tærne, endsigse knuse disse eller andre legemsdele eller for den sags skyld deres sjæl, selv om der er lavet kontrakt om det. Den svageres ret må beskyttes, mindretal må beskyttes, ja, den enkeltes ret må beskyttes. Andet er en krænkelse af menneskerettighederne.

Jeg vil godt tilføje, at retten til at danne fagforeninger og retten til at danne foreninger i det hele taget allerede fra vedtagelsen af grundloven af 1849 betyder noget meget videre end en ret til at danne foreninger; det betyder bestemt også en ret til at stå uden for de foreninger, som andre har fundet på at danne. Det indebærer en ret til både at sige ja og nej til et foreningsmedlemskab.

Lad mig understrege, at vi anser organisationer for at være noget langt bredere end fagforeninger eller fagforbund, og at vi anser organisationer for at være særdeles nyttige instrumenter for en masse mennesker her i samfundet. Men hvis disse ikke selv kan overbevises om nytteværdien af et medlemskab af disse organisationer, skal ingen komme og tvinge dem ind i dem efter vor opfattelse.

I øvrigt er jeg i den heldige situation, at jeg kan henvide til, hvad vi sagde ved behandlingen af lovforslaget i sidste samling, både ved første og anden og tredje behandling og sågar i den påfølgende forespørgselsdebat. Der er ingen nuanceforskelle fra dengang til nu, og der var ingen nuanceforskelle dengang fra behandling til behandling. Vi erkender, at det ikke er let at lovgive på dette område, men til gengæld finder vi lovgivning nødvendig, og vi håber, at organisationerne vil indse nødvendigheden af at respektere menneskerettighederne.

Vi indrømmer altså, at det er en kompliceret affære, men nødvendigt er det. Og så vil jeg gerne understrege, at der er ingen vaklen i vor holdning, sådan som vi så det i slutningen af sidste samling for en sørgelig masse af partiets vedkommende.

Bjørn Elmquist (V):

Når jeg som privatist tager ordet ved denne førstebehandling af fremskridtspartiets lovforslag vedrørende eksklusivaftaler, skyldes det bl. a., at det er blevet nævnt et par gange i debatten, at venstre og også de konservative – det må jeg lægge til for fuldstændighedens skyld, og for at der ingen tvivl skal være; jeg tror, det var fru Lilli Gyldenkilde, der havde fået det lidt galt i halsen – har taget et initiativ med udgangspunkt i den Strasbourgdom, som flere af de foregående talere har talt om, og jeg vil godt have lov til at sige, at som vi har set dommen efter at have gravet noget i den, også i Strasbourg- og Europarådssammenhæng, er det en såkaldt »allerede af den grund«-afgørelse, hvor flertallet af dommerne ikke tager stilling til det reelle indhold af artikel 11 i menneskerettighedskonventionen, der vedrører organisationsfriheden. Derimod har et mindretal af 3 dommere, deriblandt den daværende danske dommer, som siden er afgang ved døden,

[Bjørn Elmquist]

taget stilling til indholdet af artikel 11 i forbindelse med en eventuel negativ ret, som vi kalder det, og klart fastslået, at det er deres opfattelse, at denne negative ret ikke er hjemlet i artikel 11. Bl. a. henholder de sig til erklæringen, som også fru Lilli Gyldenkilde var inde på, fra de kontraherende stater, som det hedder, dengang de indgik aftalen.

Men med udgangspunkt i præcis denne udtalelse er det, vi har følt det rigtigt at tage et initiativ også på internationalt plan, nemlig i Europarådets parlamentariske forsamling, for at få, som vi ser det i hvert fald, lukket dette hul i menneskerettighedskonventionen, og det har stor betydning at få understreget, at det foregår i Europarådsregie.

Der er nogle, der har troet – ikke i debatten i dag, men andre steder – at det er et EF-initiativ. Det er der ikke tale om. Som vi ser det – og her ved jeg, jeg også kan tale på de konservatives vegne – opfatter vi det mere som et spørgsmål om menneskerettigheder end som et økonomisk spørgsmål.

Vi har haft en første kontakt med henblik på at få en fornemmelse af, om andre landes politikere, som også er med i denne parlamentariske forsamling, vil bakke os op, og om der vil være et flertal. Vi skal have 2/3's flertal for det i den parlamentariske forsamling for at kunne rette en henstilling til medlemslandenes regeringer. Jeg kan naturligvis ikke allerede nu sige, om vi får dette 2/3's flertal for en opfordring til at vedtage nationale lovgivninger, der lukker dette hul, og for at få en ny tilføjelse, måske til artikel 11 i menneskerettighedskonventionen, men jeg kan da oplyse over for de socialdemokrater, VSere og SFere, som er her i salen, at jeg i de første forhandlinger – og også i anden omgang – med socialister fra andre lande, også lande, der står os nær, også i udvikling, har mødt en stor interesse for dette, og de har haft svært ved at forstå, at vi herhjemme i den danske debat har så svært ved at nå til enighed om så fundamentalt et spørgsmål mellem konservative, liberale og socialister.

Flygaard (DR):

Jeg skal oplyse, at jeg også tager ordet som privatist i denne sag. Det, jeg egentlig har lyst til at give udtryk for, er, at når vi tilsyneladende meget langt er enige om en aftalefrihed, når vi meget langt er enige om

en foreningsfrihed, og når vi meget langt er enige om at beskytte det enkelte menneske og det enkelte menneskes frihed, så må det også være muligt i en fordragelig forhandling at finde frem til en løsning, der tilgodeser disse tre hensyn. Det må være muligt – men der er formentlig fejl på begge sider eller på flere sider, for spørgsmålet har jo været meget nuanceret – at tale os til rette i al fordragelighed, således at vi når frem til et resultat, som jeg føler vi har behov for. Vi kan simpelt hen ikke, synes jeg, være bekendt at blive ved med at traske rundt i dette spørgsmål og ikke finde en løsning. Det må være muligt at finde en løsning, hvis den fornødne gode vilje fra alle sider rent faktisk er til stede.

Jeg har tidligere som fagligt meget stærkt orienteret selvfølgelig også været inde på problemet om, hvilken stilling de faglige organisationer skulle have. Nu stod jeg heldigvis som leder af en faglig organisation, hvor spørgsmålet om tilskud til politiske partier af gode grunde ikke kom op, fordi der var en meget differentieret politisk sammensætning af det pågældende forbund, men jeg føler, at med de synspunkter, man bl. a. har gjort rede for fra retsforbundets side, må det være muligt at finde en løsning. Hvis man anlægger det synspunkt, at man for en faglig organisations vedkommende f. eks. frivilligt kan melde sig til et politisk bidrag, for den sags skyld til det politiske parti, som man måtte ønske, skulle man dér have en nøgle til at komme videre i et problem, som jeg ikke synes man skulle gøre større, end det faktisk er.

Voigt (FP):

Modsat i fjor, hvor vi havde et tilsvarende forslag til første behandling, havde arbejdsministeren da lidt nyt at sige. Dengang sagde arbejdsministeren, at dette forslag var vendt og drejet, og at der intet nyt kunne siges. Nu var der i hvert tilfælde en ny overskrift, som ministeren var faldet over, og jeg skal medgive ministeren, at den kan læses på to forskellige måder. Det var også meningen.

Derudover skal jeg ikke kommentere det bebudede forslag fra regeringen. Jeg synes ikke, det tjener noget formål at gå ind i en debat om et forslag, man ikke har set ordlyden af, for det kan jo være, at regeringen kommer på andre tanker og udvider forsla-

[Voigt]

get, således at det forslag, der er til behandling i dag, måske bliver overflødig.

Men jeg må naturligvis som andre ordførere tage afstand fra arbejdsministerens opfattelse af dette forslag som drilleri. Det synes jeg er en urimelig påstand at komme med. Vi har jo forskellige opfattelser af, hvad der er frihed, så vi må naturligvis forfægte vore synspunkter bedst muligt, og vi mener, det er det rette sted at gøre det her. Det er naturligvis ikke drilleri, lige så vel som det da heller ikke er drilleri fra arbejdsministerens side, når han kommer med et forslag om 38 timers arbejdsuge. Vi vil selvfølgelig bare gå imod det, men vi vil da ikke sige til arbejdsministeren, at det er drilleri. Det synes jeg ikke er en rimelig debat.

Så opfattede jeg, modsat hr. Tyroll, fru Lone Dybkjærs tale her som en afvisning af det foreliggende forslag, og det skal jeg selvfølgelig beklage, for alle ved jo, at de radikale stemmer er ret så afgørende for gennemførelsen af dette forslag. Det betyder, hvis fru Lone Dybkjær fastholder sin afvisning, at der skal flyttes mange flere mandater ved det kommende folketingsvalg, og det må vi så håbe sker til den rigtige side.

Så vil jeg godt sige til hr. Arne Melchior, at jeg beklager også, at der ikke kunne blive ét forslag, vi kunne samles om, men jeg må tage afstand fra, at hr. Arne Melchior beklager, at formanden satte dette forslag til behandling, for jeg opfatter det sådan, at formanden gentagne gange har fået kritik for ikke at sætte de forslag på dagsordenen, der bliver fremsat, og når han så endelig gør det, skal det selvfølgelig roses. Mig bekendt var det forslag ikke fremsat, som der bliver refereret til, og som skal til behandling i næste uge, før denne dagsorden blev lavet. Men jeg skal gentage her - det sagde jeg også under den foregående debat - at var der kommet en anmodning til fremskridtspartiet om at trække dette forslag i dag, så det var kommet til behandling i næste uge, havde vi selvfølgelig været imødekommende.

Jeg må sige til hr. Poul H. Møller, at dette er naturligvis ikke det samme forslag som kristeligt folkepartis. Det, der er forskellen, er, at vi har taget den paragraf med, som folketinget vedtog under andenbehandlingen af hr. Poul H. Møllers forslag. Det synes vi var rimeligt, og det er endda også en paragraf, som hr. Poul H. Møller selv har stemt

for. Jeg kan også i den forbindelse sige til hr. Poul H. Møller og hr. Hans Jørgen Holm, at når vi har taget stk. 2 med i § 2, er det, fordi der, dengang det blev bragt ind i debatten i foråret, blev rejst det spørgsmål over for formanden, om der kunne være et identitetsproblem, fordi denne del af forslaget ikke havde været med i alle tre behandlinger, og derfor syntes vi, det var rimeligt at tage det med nu fra starten, således at man ikke senere kan komme med den undskyldning, at forslaget ikke er undergået tre behandlinger.

Så vil jeg også godt sige til hr. Poul H. Møller, at jeg var lidt ked af, at han stod her og postulerede, at man ikke kunne samarbejde med fremskridtspartiet, og at han var skuffet over, at jeg var gået direkte fra mødet over for at fremsætte forslaget. Hr. Poul H. Møller og andre ved, at hvis der er nogen, der har kæmpet for, at der kunne komme ét forslag samlet fra de partier, der gik ind for dette, så er det mig, men jeg var nødt til fra det møde at gå over til folketingsgruppen og sige, at til trods for at jeg ved førstebehandlingen i fjor i november og senere under udvalgsarbejdet og også under samtaler med hr. Poul H. Møller har givet udtryk for, at vi ønskede at være medforlagsstillere næste gang, det skulle fremsættes, kunne jeg ikke på det møde få en tilkendegivelse, og så var jeg nødt til at gå over og sige det til gruppen, der så pålagde mig at fremsætte et lovforslag. Vi har det nu sådan i vores parti, at når et flertal i folketingsgruppen beslutter et eller andet, så har vi at rette os derefter, og det er det, jeg har gjort. Det er derfor ikke rimeligt, at hr. Poul H. Møller siger, at man ikke kan samarbejde med fremskridtspartiet. Det har man alle dage kunnet. Vi har til alle tider overholdt de aftaler, vi har indgået.

Så vil jeg til slut takke for det initiativ, hr. Bjørn Elmquist og andre har taget i Europarådet. Måske kan det fremme sagen, og jeg håber så, at der, når vi har overstået førstebehandlingen i næste uge af hr. Poul H. Møllers forslag, kan komme gang i udvalgsbehandlingen.

Arbejdsministeren (Svend Auken):

Når jeg har brugt udtrykket drilleri, er det selvfølgelig ikke for at underkende de ønsker, der findes hos en række partier om at gennemføre massive angreb på den danske

[Arbejdsministeren]

fagbevægelse. Det ved jeg at man er interesseret i at gøre. Det er ikke det, jeg betegner som drilleri. Det, jeg har betegnet som drilleri, er hele det parlamentariske spil omkring disse forslag, som jeg mener, i nogle tilfælde i hvert fald, har været præget mere af nogle små parlamentariske lege end af optagethed af principper.

Jeg er glad for hr. Flygaards indlæg. Jeg synes, det understregede det, jeg også har sagt, at det er vigtigt, at man prøver at finde en fælles løsning, og jeg mener, at løsningen må tage sit udgangspunkt i det, som det danske samfund under alle forhold er nødt til at rette sig efter.

Når fru Lilli Gyldenkilde siger, hun er meget betænkelig ved den dom, der er fældet, og den lovgivning, der skal til for at opfylde vore forpligtelser, så er fru Lilli Gyldenkilde i smuk overensstemmelse med afdøde professor Max Sørensen, der jo som dommer gik imod flertallet af dommerne derude. Den diskussion vil jeg meget nødig tage stilling til, men jeg synes, der er ét spørgsmål, der bliver tilbage: mener fru Lilli Gyldenkilde og andre, at man, fordi man kan have sine tvivl om en doms rigtighed – jeg har ikke givet udtryk for tvivl, men det har den danske dommer – så skal drage den konklusion, at så retter man sig ikke efter den, så afventer man, at man selv bliver dømt i en fuldstændig tilsvarende sag, og så i givet fald måske ligefrem trækker sin tilslutning til konventionen tilbage? Mener f. eks. venstresocialisterne, at vi skal trække os ud af det europæiske menneskerettighedssamarbejde, det menneskerettighedssamarbejde, som var aktivt for at få fjernet oberststyret i Grækenland? Mener man virkelig, det er rimeligt at sige noget sådant? Hvis ikke man mener det – og det tror jeg i hvert tilfælde ikke fru Lilli Gyldenkilde gør – så må hun anerkende, at regeringen er forpligtet til at fremsætte et forslag, der retter disse ting op. Hvis ikke man er parat til at tage den yderste konsekvens, nemlig at fjerne denne folkeretlige forpligtelse ved at trække sin tilslutning til konventionen tilbage, så er man forpligtet, som jeg har nævnt det her.

Så skal jeg endelig sige til sidst, at regeringen står ved sit løfte til partierne om at gennemføre forhandlingerne med de partier, som ønsker at tale med os, inden vi fremsætter forslaget, og det tilbud gælder selvfølgelig

også det konservative folkeparti; selv om det er et parti, som har principielle parlamentariske betænkeligheder ved at tale med regeringen, inden man fremsætter forslag, ønsker vi alligevel at tale med alle de politiske partier, inden denne sag forelægges.

Lilli Gyldenkilde (SF):

Jeg må nok – om end nødtvungent og kun på egne vegne, for vi har ikke drøftet det i gruppen – erkende, at jeg mener også, regeringen er i en meget vanskelig situation, for naturligvis må man følge dommen. Men det forpligter i alt fald ikke socialistisk folkeparti, fordi vi mener, den er udtryk for en klassesdom. Jeg har ikke sagt, at det er en klassesdomstol, men jeg har sagt, at der her er tale om en klassesdom.

Det, jeg i øvrigt ville sige, var, at vi føler os ikke forpligtet af den. Vi kan altså ikke stemme for nogen af de forslag, vi indtil nu har set. Vi har ikke set ministerens forslag endnu, og jeg har kun taget stilling til det, der ligger på bordet nu. Dermed har jeg ikke sagt, at vi går ind for det andet, men lad os se forslaget, før vi tager endelig stilling til det. Jeg erkender, at det er en vanskelig situation, man er i, men samtidig vil jeg pointere endnu en gang, at jeg finder, det er en klassesdom, der er afsagt.

Bjørn Elmquist (V):

En ganske kort bemærkning til det sidste, arbejdsministeren netop sagde om de tre dissenterende dommere.

Jeg står her med den engelske originaltekst, og da jeg ikke har nogen dansk oversættelse, kan jeg være sikker på, at det er rigtigt, hvad der står her. Jeg synes, det er en meget, meget formalistisk holdning, arbejdsministeren giver udtryk for, når han siger, at disse tre dommere, deriblandt afdøde professor Max Sørensen, gik imod dommen. Det, de siger, er for en meget formel betragtning, at artikel 11 ikke regulerer disse forhold. Hvis man deri lægger, at de tre dommere ikke mener, at der burde gives en sådan beskyttelse – jeg tør dog ikke sige, om der lå præcist det i det, arbejdsministeren sagde – mener jeg, at arbejdsministeren går for vidt, for tværtimod står der i dissensen, at den rigtige løsning ligger ikke i en udvidet fortolkning af artikel 11, men i garantier mod

[Bjørn Elmquist]

afskedigelse, fordi man siger nej til at gå ind i et fagforbund. Det er det rigtige synspunkt i og for sig, og det er i hvert fald et rigtigt citat, det kan jeg garantere for. Det står i dommen fra Den europæiske Menneskerettighedsdomstol i Strasbourg: Case of Young, James and Webster. 13. august 1981, side 27.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til arbejdsmarkedsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Meddelelser fra formanden:

Formanden:

Der er ikke mere på dagsordenen.

Der er foretaget ændringer i følgende udvalg:

Udv. for forretningsordenen (22/10 81):

Udtræder: Heinesen (S)
Nyt medl.: Jytte Andersen (S)

Markedsudvalget (22/10 81):

Udtræder: Heinesen (S)
Nyt medl.: Risgaard Knudsen (S)

Nordisk Råd (22/10 81):

Udtræder: Heinesen (S)
Nyt medl.: J. K. Hansen (S)
Udtræder: J. K. Hansen (S)
Ny stedf. for
Robert Pedersen (S): Jytte Andersen (S)

Det politisk-økonomiske udv. (22/10 81):

Udtræder: Heinesen (S)
Nyt medl.: J. K. Hansen (S)

Det udenrigspolitiske nævn (22/10 81):

Udtræder: Heinesen (S)

Nyt medl.: J. K. Hansen (S)

Udtræder: J. K. Hansen (S)

Ny stedf. for

Hans Hækkerup (S): Jytte Andersen (S)

Uddannelsesudvalget (22/10 81):

Udtræder: J. K. Hansen (S)

Nyt medl.: Kledal (S)

Udvalget til valgs prøvelse (22/10 81):

Udtræder: J. K. Hansen (S)

Nyt medl.: Jytte Andersen (S)

Udv. om offentlige arbejder (22/10 81):

Udtræder: J. K. Hansen (S)

Nyt medl.: Karen Dahlerup Andersen (S)

Udtræder: Karen Dahlerup Andersen (S)

Ny stedf.: Nørgaard Sørensen (S)

Kommunaludvalget (22/10 81):

Udtræder: Kledal (S)

Nyt medl.: Taanquist (S)

Udtræder: Taanquist (S)

Ny stedf.: Kledal (S)

Indfødsretsudvalget (22/10 81):

Udtræder: Jytte Andersen (S)

Nyt medl.: Bent Hansen (S)

Retsudvalget (22/10 81):

Udtræder: Jytte Andersen (S)

Nyt medl.: Albertsen (S)

Forsvarsudvalget (22/10 81):

Udtræder: Jytte Andersen (S)

Ny stedf.: Winnie Møller (S)

Landbrugs- og fiskeriudv. (22/10 81):

Udtræder: Birthe Nielsen (SF)

Nyt medl.: Margrete Auken (SF)

Folketingets næste møde afholdes tirsdag den 27. oktober 1981 kl. 13.00.

Angående dagsordenen skal jeg henvise til den i salen opslåede dagsorden.

[Formanden]

Angående folketingets arbejde de følgende dage i den pågældende uge skal jeg henvise til den omdelte ugeplan.

Mødet hævet kl. 16.34
